

The Abraham Arbesfeld
Kollel Yom Rishon

Sunday Morning Learning Program for Men

WWW.KOLLELYOMRISHON.ORG

Maternity in Halacha

Rabbi Michoel Zylberman
Sunday, January 5, 2020 /
ח' טבת, תש"פ

(8) התלמוד ומדעי התבל עמ' מד והנה בדרך אגב ... וילדה היא האם

לפעולת השלל, ואפילו למ"ד חוששין לזרע האב, י"ל דשאני זרע האב שהוא המוליד, משא"כ הכא, לולא זרע האשה והחיות שבקרבה, הלא השלל שנפרד ונעקר ממקומו אינו רק חתיכת בשר בעלמא, ואין כאן שום פעולה מפעולת האשה שניסל ממנה, והוי כאלו המציאו הרופאים להבריך בהעקרה כלי בית קיבול משפופרת של גומי, ועי"ז תוכל להוליד, בודאי לא נימא שהגומי היא אם הילד ורק זאת האשה שהוריעה וילדה היא האם.

והנה בדרך אגב אביא בזה שאלה חדשה, לרגלי המצאה חדשה, אשר המציאו כעת, לפקוד עקרות באופן זה: חותכים את השלל של ביצים מאשה בעלת בנים, ומחברים אותו בחדרי בטן העקרה, ועי"ז תבנה העקרה ויהי לבת בנים.

ובישיבת חברת הרופאים בשיקאגא, בשנת תרע"א, דנו על אודות עקרה אחת, שנתרפאה ע"י המצאה זו וילדה, ונתעוררה שם על זה שאלה ביולוגית ומשפטית, מי היא אם הילד? אם האשה הליו שהרה וילדה, או האשה שממנה נטלו אברים, שגרמה ליצירת הילד, ויש מהם שהרחיקו ללכת הלאה ולחקור, אם אין כאן גם צד פגישה באיסור ערוה אצל הבעל, שהוליד ולד באמצעות אשת איש? וגם אם אין הולד זרע פסול? כל זה היא שאלה משפטיות ליושבי על מדין. ומנקודת הביולוגים נתעוררה השאלה, אם השלל של ביצים מקבל שנוי בעצם עי"ז האשה, שהרה וילדה את הולד? וע"פ הנסיון שעשה וויזנר בשרצים, נוכח כי נולדו בצבע העור של מין בעלת השלל, והוכיח מזה, שהעיקר היא בעלת השלל ולא זו שהרה וילדה, אולם בכ"ז אפשר שהשלל לא יהי רק הגורם, שאברי ההולדה והזרע של העקרה מתחזקים, וע"כ תפקד העקרה ותוליד, ובכן היא היוולדת העיקרית ולא בעלת השלל, ובכן השאלה במקומה עומדת?

ונשאלתי להניד תו"ד ע"פ דעת תורה, וזה אשר השבתי. הנה במס' סוטה דף מ"ז ע"ב, ילדה שסבכה בזקנה, בטלה ילדה בזקנה ואין בה דין ערלה, וע' תוס' עכ"ר דף מ"ט ע"א, דאפילו למ"ד דזה וזה גורם אסור הכא שרי, דבטלה בזקינה וכמאן דליתא דמי, וע' מנחות דף ס"ט ע"ב דהכל הולך אחר העיקר. ולפי"ז ה"ה בנ"ד בטל השלל לגבי האשה וכנופה. דמי, והיא האשה היוולדת אם הילד, ואין על האב שום חטא ועון ערוה, כי אין כאן גוף זרה, כון שהשלל נתבטל לגמרי בגוף האשה והי' לעצם מעצמה ולבשר אחד.

ועוד יש לדמות ד"ז למ"ש במס' חולין ע"ט, דנחלקו התנאים, אם חוששין לזרע האב, והנה למ"ד דבבהמה אין חוששין לזרע האב, א"כ פשיטא דגם כאן אין חוששין להסיוע של השלל שבא מגוף אחר, וק"ו היא, ומה בזרע האב שהוא המוליד ומ"מ אין חוששין לזרע האב, והולד הולך אחר האם, מכש"כ הכא ש"ל השלל וקיים-דריועון" הם רק לחזק אברי ההולדה של העקרה, או שהם רק כלי בית קיבול, והאשה היא המזרעת הזרע, והיא הנותנת הכל באברים החם שנדבק בה, על אחת כו"כ שאין חוששין

(9) סוטה מג: והאמר רבי אבהו ... ואין לה דין ערלה

והאמר רבי אבהו: ילדה שסיבכה בזקינה - בטלה ילדה בזקינה ואין בה דין ערלה!

10) סוטה מב: ויצא איש הבינים ... וחדא נאנאי

ויצא איש הבינים ממחנות פלשתים וגו' - מאי בינים? אמר רב: שמבונה מכל מום; ושמואל אמר: בינוני שבאחיו; דבי רבי שילא אמר: שהוא עשוי כבנין; רבי יוחנן אמר: בר מאה פפי וחדא נאנאי

11) רש"י שם ד"ה בר מאה

בר מאה פאפי וחד נאנאי - בן התערובת שבאו הרבה אנשים על אמו בלילה אחת ונתעברה מן אחד נמצא האחד אביו וכולן מנאפים.

12) תוס' ד"ה בר מאה

מאה פפי וחד נאנאי - בירושלמי בפרק החולץ אגמרא וחייבין אשם תלוי את ש"מ [שהאשה] מתעברת וחוזרת ומתעברת את ש"מ שאין האשה מתעברת משני בני אדם כאחת ופליגי על רבנן דאגדתא דרבנן דאגדתא אומרים ויצא איש הבינים ממערכות פלשתים ממאה ערלות פלשתים שהערו בה מאה ערלות פלשתים אמר רבי מתניא ולא פליגיין עד שלא נסרחה הזרע האשה מתעברת משני בני אדם כאחת משנסרחה הזרע אין האשה מתעברת משני בני אדם כאחת זה משמע שכולן מאה היו אבותיו שהרי מכולן נתעברה אמו ולא כפי' רש"י שפירש וחד נאנאי שאחד מהן אביו ופי' הערוך נאנאי כלב שבאו עליה מאה אנשים וכלב אחד וכן מפורש בויקרא רבה ובאגדה דשמואל אמר ר' יצחק אותה הלילה שפירשה ערפה מחמותה נתערבו בה גייס של מאה בני אדם הדא דכתיב והוא מדבר עמם והנה איש הבינים וגו' ממערכות פלשתים ממערות כתיב ממאה ערלות פלשתים רבי תנחומא אמר אף כלב אחד שנאמר ויאמר הפלשתי אל דוד הכלב אנכי וגו' ותו התם ויתיצב ארבעים יום אמר רבי ברכיה ב"ר יצחק בשכר ארבעים פסיעות שהלכה ערפה עם חמותה נתלה לבנה ארבעים יום.

13) תוס' פסחים ג: ד"ה ואנא

ואנא אכילנא משופרי שופרי - מכאן אין ראייה שנאמין לכל הבא לפנינו ואומר ישראל אני דשאני הכא דרוב ישראל היו ואזלינן בתר רובא אך יש להביא ראייה מפרק החולץ (דף מה. ושם) דאמר ליה זיל גלי או נסיב בת מינך וכן מההוא דאתא לקמיה דרבי יהודה ואמר נתגיירתי ביני לבין עצמי אמר ליה נאמן אתה לפסול את עצמך ואי אתה נאמן לפסול את בניך והיינו משום דמצי למימר ישראל אני והא דאמר בהחולץ (דף מו:) מי שבא ואמר גר אני יכול לקבלנו תלמוד לומר אתך במוחזק לך התם מיירי במוחזק לך באבהתיה שהם נכרים דאי לאו הכי נאמן במיגו דאי בעי אמר ישראל אני.

14) תוס' יבמות מז. ד"ה במוחזק

במוחזק לך - אומר רבינו תם דדוקא בדידיעין דהוה עובד כוכבים מעיקרא דאי לא הוה ידעין מהימן מגו דאי בעי אמר ישראל אני דמהימן כדמשמע בריש מסכת פסחים (דף ג: ושם) גבי ההוא עובד כוכבים דהוה סליק ואכיל פסחים בירושלים ואין לומר שאני התם דהוה סמכי ארובא דהוה ישראל דהא בכל מקום נמי איכא רובא דרוב הבאין לפנינו בתורת יהדות ישראל הם ועוד ראייה משמעתיך דאמר ליה ר"י אי אתה נאמן לפסול את בניך ואיהו גופיה כשר אלא דשוי נפשיה חתיכה דאיסורא אבל אם בא על בת כהן לא פסלה כדפי' לעיל ומההיא דלעיל (דף מה.) דא"ל זיל גלי אין ראייה דשמא לא היו בודקים אלא אם הוא ישראל אם לאו אבל במשפחתו לא היו בודקין.

15) ריטב"א יבמות מז. ד"ה בין בארץ מ"הקשה ר"ת" עד "מעשים בכל יום"

בין בארץ בין בחוצה לארץ צריך להביא ראייה. הקשה ר"ת ז"ל וליהמין במגו דאי בעי אמר ישראל אני כדמוכח מההוא גוי דסליק ואכיל פסחים בירושלים בפ"ק דפסחים והפה שאסר הוא הפה שהתיר, ות' דהכא מיירי בדמוחזק לך שהוא גוי, הא לאו הכי כל שבא ואמר ישראל אני או גר אני נאמן וסומכים עליו לכל דבר דמילתא דעבידא לאיגלויי היא ולא משקר וכן מעשים בכל יום.

16) באר היטב אה"ע ב:ד

(ט) ולמשפחתו. ולא אמרינן דזה השותק הוא הפסול ושאר בני המשפחה אין צריך בדיקה אלא החשש במשפחה כול' ב"ש דלא כח"מ:
(י) א'. קשה אם נתערב בה למה לי דזה שותק ת"ל דצריך בדיקה כיון שנתערב בה א' מפסולים ותירץ הב"ש דנ"מ אם נתערב ספק ממזר מותר לישראל לישא אשה מן משפחה זו כמבואר לקמן ומ"מ אם שתקה מחזיקי' אוחה שהיא ממזרת.

גם נ"מ אם נתערב ספק חלל או אלמנה ממשפחה זו אם נשאת לא תצא כמבואר בסעיף ה' אבל אם שותקת תצא. וב"ח וה"מ תירצו בע"א:

(17) חזון איש יו"ד קנ"ח: ח הגר"ח ז"ל

(ה) הגר"ח ז"ל [הובא סק"ג] שם כתב דאם אינו מכיר שפת
 כיבודית חף שחומר שהוא ישראל אינו נאמן ואין
 כאן רוב הכהן לפנינו נחורה יבדות ישראל הם, ולכן אינו נאמן
 לומר גר הוא במנו, ונראה דהכי קים לוי נאמן ז"ל במקום בנידון
 ושטחו חזל אי אפשר נכלול כלל בזה דכרעה יבודים שכיחים
 בשפה אחרת הם כן יחידים נטמטין או רבים, ורוב הכהן נחורה
 יבדות ישראל הם בכל נשון.

(18) תוס' יבמות קטו: ד"ה וקאמרי קמא

וקאמרי סימנים - אבל על ידי טביעת עין אין להאמינם דאמרי בדדמי ובדבר מועט יאמרו שאלו בעליהן של אלו אבל
 מה שפי' בקונט' דמים משנים צורת הפנים אין נראה דהא אמרי' לקמן בפרק בתרא (שם) דמיא מצמת צמתי היכא
 דליכא מכה ואי סימנים לאו דאורייתא איירי הכא בסימנים מובהקים דהוו דאורייתא כדאמרינן באלו מציאות (ב"מ דף
 כז: ושם) אי נמי מהני ע"פ טביעות עינא, ר"י.

(19) שוע"ע אה"ע סי' יז סכ"ד (עד הרמ"א)

מצאוהו הרוג או מת, אם פדחתו וחוטמו סז (מא) צג <כז> ופרצוף סט' } פניו קיימים, סח { צד } פה) והכירוהו
 ע' } בהם שהוא פלוני, מעידין עליו. פו* } ואם ניטל אחד מאלו, פג [פו**] פז) אע"פ פח) שיש להם סימנים
 מובהקים פט) ביותר בכליו, אינם כלום סט (מב) } צה } <כח <צ <צא <צב) דחיישינן } צו } עא' } לשאלה. } צז }
 צג) ואפילו } צח } היו } צט } להם סימנים בגופו, ע פד } } ק } <כט <צד <צה) ואפילו עב' } שומא, עא } קא } אין
 מעידין עג' } עליו. צו) אבל היו להם בגופו עב } קב } סימנים } קג } עד' } מובהקים ביותר, } קד } מעידים עליו.

(20) ב"ש שם ס"ק ע"ב

סימנים מובהקים. עיין תשו' מ"ב שם וכתב הכלל הוא ס"מ הוא שלא ימצא רק א' מאלף והוא דבר זר ומופלג נקב
 מפולש בשן הוי ס"מ וכן צואר עקום שם ובתשו' מהר"מ מלובלין סי' קכ"ח ומנין שאמר כך וכך נפשות היה הוי ס"מ
 ודוקא שאמר שהלכו בדרך זה כ"כ בתשוב' בן לב ובתשו' מהרא"מ סי' ע"ו ובתשו' מ"ב ולעיל סי"ז כתבתי דהרמב"ם
 ס"ל דלא הוי ס"מ: